

עורך „העולם הזה“ מדווח על פגישותיו

עם הנוער הגרמני – הגדל תחת צל כפול

ראוטוסטראדה הגדולה עברה בעיף מתחת לגלגליו. לפנינו ומאחורינו דהרה גרמניה -- מכוניות סרדוס-בנץ כמו נשות-בורגנים ספוחות ועשירות, מכוניות פולקס-ווגן כמו פועלים קטנים, ג'וגארים אדומים כמו פילגשים יקרות. זוהי גרמניה של „הפלא הכלכלי“. גרמניה החדשה. אולם האוטוסטראדה היא של גרמניה הישנה. אדולף היטלר בנה אותה, כסמל עליון של הרייך השלישי. ועד היום עונה כל גרמני שני, עת מזכירים לו את אושויץ וסטאלינגראד – „כן, אבל הוא בנה את האוטו-סטראדות...“

נסעתי לבוכהולץ, עיירה קטנטנה, מרחק שישים קילומטרים מהאמבורג, גשרי-האלבה המרשימים, לא רחוק מהמקום בו נכנע לפני 18 שנה הורמאכט הגרמני כניעה ללא-תנאי. כפרים נחמדים, בתי-מרוח בעלי שמות ססגוניים – עד לעיירה, שאינה אלא כפר גדול שצמח סביב תחנת-רכבת.

אותה תחנת-רכבת היתה מחוץ-לעצמי. כי בה שוכן בית-הקפה בו נקבעה שיחתי עם הסניף המקומי של „הדמוקראטים הצעירים“.

כשהציע לי יודי לארגן הומנה כזאת, קפצתי עליה כעל הזדמנות נדירה. כי זוהי גרמניה האמיתית, גרמניה של מחר: הנוער של עיירה קטנה, שאין לו יחס מיוחד כלשהו לישראל וליהודים, שגם השתייכותו המפלגתית (למפלגה הליברלית, שלישיית בגודלה בגרמניה ושותפת בקואליציה הממשלתית) אינה מטביעה עליו תו מיוחד.

בהתיישב ליד השולחן העגול הגדול, התקשיתי להגדיר את ריגשותי. מולי ישבו כתיסר צעירים וצעירות, בני 18 עד 25. היתה זאת הרצאתי הראשונה בגרמניה, וההרצאה היחידה שנשאתי אי פעם בשפה הגרמנית – שפה שאיני מורגל לדבר בה. יתר על כן: באתי בהחלטה נחושה להימנע מדברי-אויבות סתמיים, אלא לומר מילים כדורבנות ולתפוס את השור בקרניו.

הסתכלתי סביבי. כמו תמיד, כשגרמנים נפגשים בישראל, היו כל הסנים מרצינות, ואיש לא הרגיש לגמרי בנוח. כמה מן הנוכחים יכלו להשתמך מבחינת תויה פניהם לכל עם שהוא, אך אחדים היו בולטים בכל מקום כגרמנים: בלונדיים, תכולי-עיניים, בעלי דיוקן אויפנין.

„הורכם היו שותפים למעשה?!“

לא הכינותי הרצאה. רציתי להרהר בקול רם – להשמיע את הרשימים, הפיקסוקים וההירהורים שעלו בלבי בשבועיים אלה, משני עיברי הגבול הגרמני, שטרם הספקתי לעכלם. אמרתי, בערך, את הדברים הבאים:

אני ישראלי. כשאני מתהלך בגרמניה, וכשאני יושב כאן איתכם, איני יכול לשכוח

לרגע מה אירע כאן לפני עשרים שנה, סמוך לתאריך לידתכם. אני איני יכול לשכוח, ואתם אינכם יכולים לשכוח.

הייתי במשפט אייכמן. עכשיו אני בא ממשפט גלובקה. כששומעים את העדויות המזעזעות, שוב ושוב, המסקנה החשובה ביותר היא: המיליונים לא נרצחו על-ידי קומץ של פושעים. הם נרצחו על-ידי הממשלה התוקית של ארצכם, ממשלה שנבחרה בבחירות חופשיות. יתכן כי רק אלפים מעטים השתתפו ברצח עצמו – בשחיתות של עוצבות-המיקצע ובהפעלת תארי

צל ההווה: תיל חוצץ בין שתי הגרמניות

צל העבר: הוא נולד אחרי פשעי היטלר

הגאזים. אולם רבבות לקחו חלק במיבצע-ההשמדה עצמו. משפטנים ניסחו ופירשו את החוקים שאיפשרו את ההשמדה, כלכלנים עסקו בהחרמת רכוש המושמדים ובניהולו, פקיד רכבת תיכננו את לוחות-ההיסע המסופים, מפעילי-תעשייה הקימו סניפים באושויץ. כל אלה לא היו „פושעים“ במובן הפלילי הרגיל של המילה, ועל כן לא די בתפיסת

הקרב על גרמניה

כמה קציני ס"ס ובשליחתם לכלא לשנתיים-שלוש, כנהוג עכשיו בארצכם. הרוב לא עסקו במעשים המוגדרים בחוק שלכם כפשעים פליליים.

פושעים רגילים פושעים נגד חוקי חברתם. ואילו רצח-המיליונים בוצע דחקא על פי חוקי החברה והמדינה. החברה, המדינה, היא שרצתה. אם לא תכירו בזאת, לא תבינו לעולם את אשר התרחש בארצכם בשעה שנולדתם. לא תבינו מדוע הורכם, מדוע כל גרמני מעל לגיל 35, שותף למעשה – אם לא לחם בפועל נגד המישטר.

איך זה היה אפשרי? כל אדם שואל את עצמו שאלה זו. ואחריה באה מאליה שאלה שניה: האם יכול הדבר לקרות שוב?

שאלה יחידה זו מנקרת במוחי, למן הרגע שירדתי מן המסוס במלת-עופה גרמני, ועד הרגע זה. היא מנקרת בלב האנושות כולה.

לדעתי, הנאציזם (כמו שאר צורות הפאשיזם והנאצונות) הוא מעין מחלת-רוח קולקטיבית. אני מאמין כי מחלה זו יכולה, בתיאוריה, להשתלט בכל מדינה, בתנאים מסויימים. אך אני מאמין כי לא במיקרה השתלטה דחקא בגרמניה, ושדחקא בגרמניה היו לה תוצאות כה נוראות.

על כן, בבואי לגרמניה, אני שואל את עצמי: האם נרפא החולה באמת? האם הוא מהוסן בפני התקפה חדשה של המחלה? או שמא רק נרדמה המחלה זמנית, והיא תסרוץ מחר

גאת

אורי אבנרי

בצורה מחרידה עוד יותר? אני מתהלך ברחוב כשעיני פקוחות, ואני מחפש סימטומים לכאן או לכאן, מה מצאתי?

„במודתי צפוי גלובקה לעונש-מוות!“

מצאתי סימטומים רבים. הם מדאיגים אותי, והם מדאיגים את העולם כולו. אם תרצו ואם לא תרצו – העולם אינו יכול לשכוח, וכל ידיעה הבאה אליו מתוך גרמניה נמדדת אוטומאטית כסימטום פוטנציאלי של המחלה הישנה.

הנה באתי ממשפט גלובקה בברלין המזרחית. שמעתי עדויות מזעזעות. כמה פעמים הרגשתי כי הדמעות עולות בעיני. אך בעברי את הגבול מערבה גיליתי כי העתונות הגרמנית מתעלמת כמעט כולה מן המשפט, כאילו אינו נוגע לגרמניה. במיקרה הטוב ביותר כתבו עליו כמה שורות של זילזול ולעג.

מובן כי משפט-גלובקה הוא טכסיס-תעמולה קומוניסטי. או מה? הלא השאלה הגדולה היא: מדוע בכלל היה צורך לערוך את המשפט במזרח? מדוע לא נערך המשפט מזמן במערב? האם אין זה סימטום לכך שהמחלה טרם נעלמה?*

גלובקה הוא פושע-מלחמה ממדרגה ראשונה. במולדתי שלי הוא צפוי לעונש-מוות. אולם לי אישית לא איכפת אם גלובקה יושב בחילה מפוארת או בתא של כלא. השאלה העומדת לנגד עיני היא: איך היה יכול בכלל לקרות שאדם כזה הוא ברגע זה האיש מס' 2 של גרמניה, עוזרו הקרוב של הקאנצלר, השליט האמיתי של מנגנון-המדינה ושרותי-הבטחון? האם אין זה מוכיח כי המחלה עודה מסוכנת?

ומגלובקה – לשטראוס. יש הבדל עצום בין השניים. שטראוס לא מילא תפקיד חשוב

* פיתחתי קומחשבה זה ביתר הרחבה בסידרת-הסאמרים אייכמן – איש ותקופתו, ובטיפרי צלב הקרס. משום כך איני מפרס אותו כאן.

** בגלל קטע זה כתב העתון המקומי, שדיווח על הוויכוח, כי בדברים שלי „נשבה רוח מזרחית חזקה“.